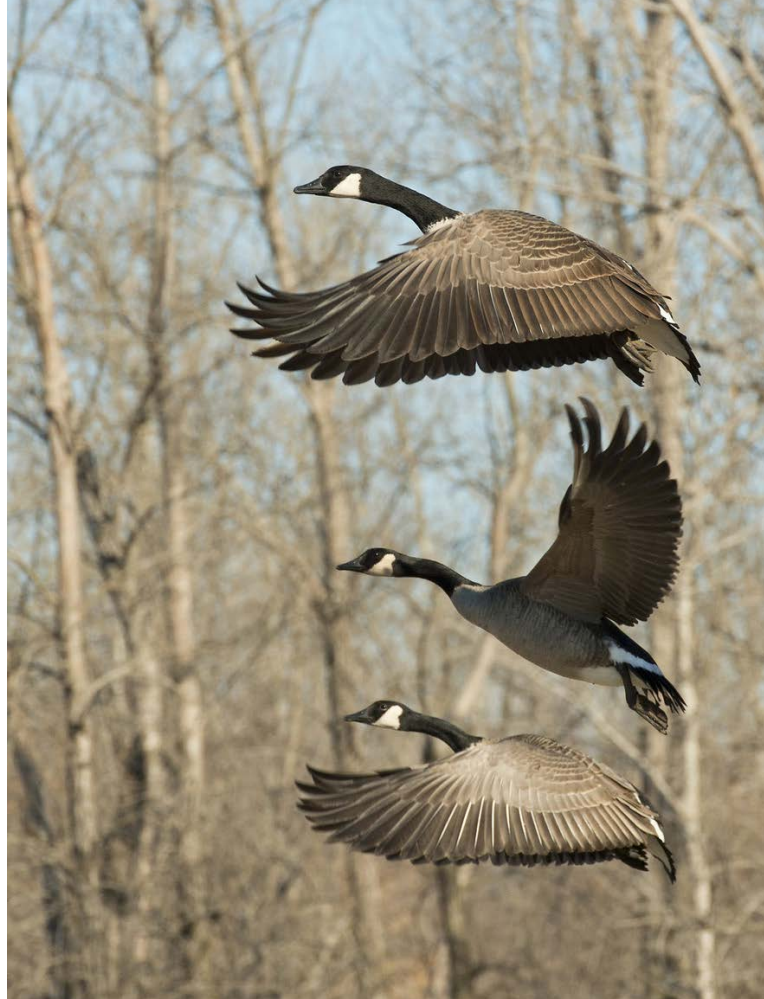

Samenwerken aan ganzenkwesties: AEWA en WAG

8 januari 2024

Nick Warmelink is beleidsmedewerker Soorten bij het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). Hij houdt zich bezig met internationale soortbescherming, onder andere via de Europese Vogelrichtlijn en het AEWA-verdrag (African Eurasian Migratory Waterbirds Agreement). Daarnaast werkt hij aan nationaal soortenbeleid, waaronder voor kwesties rondom natuur en infrastructuur.

Gerben Mensink is beleidsmedewerker Ecologie bij de provincie Fryslân. Hij werkt bij het Team Soortenbeleid en houdt zich daar voor een groot deel van zijn tijd bezig met het ganzendossier. Hij vertegenwoordigt de provincies in het Europese Ganzenplatform en is coördinator van de WAG (Nederlandse Werkgroep voor de AEWA Ganzenaanpak). Ook is hij medetrekker van de IPO Taakgroep Ganzen.

AEWA

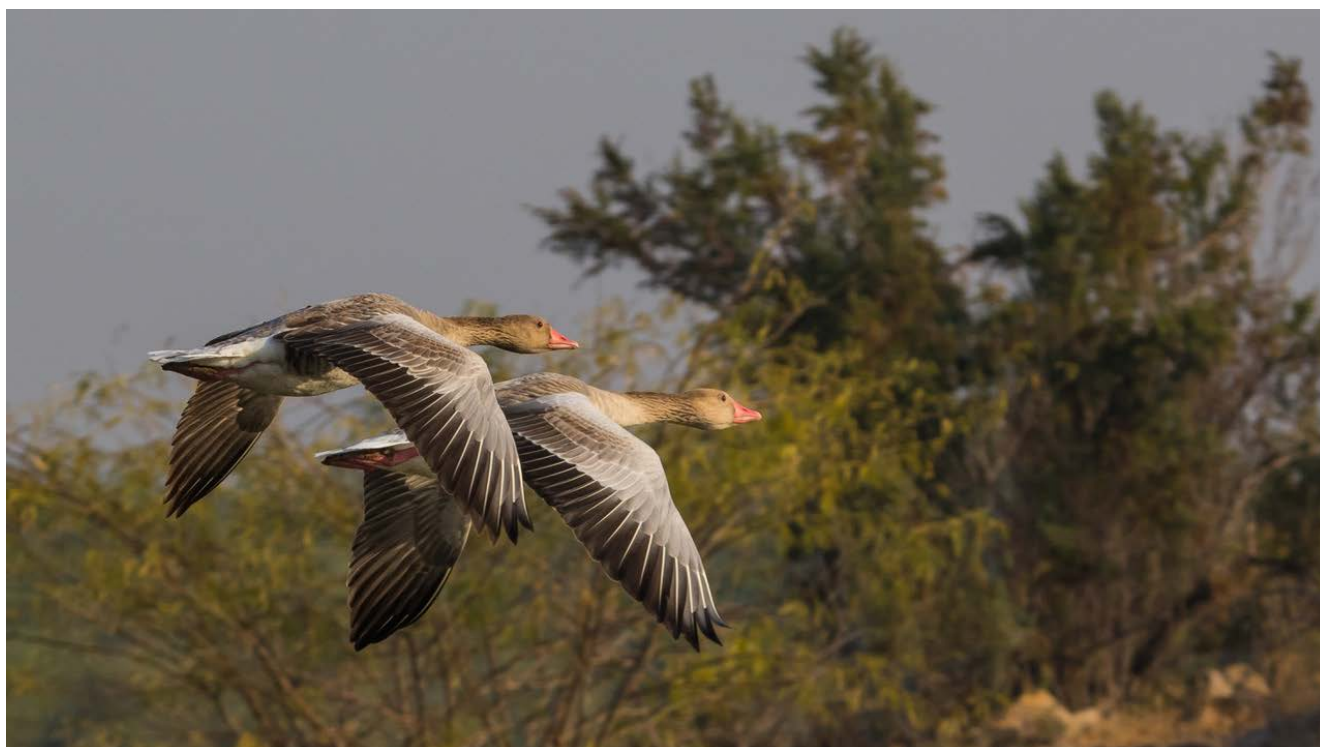
Nick:

“[AEWA](#) staat voor het *African Eurasian Migratory Waterbirds Agreement*, ofwel: het Verdrag voor bescherming van Afrikaans-Euraziatisch Migrerende Watervogels. Dit is een internationaal verdrag onder de Verenigde Naties, dat gaat over bescherming en duurzaam beheer van 255 soorten trekkende watervogels en hun leefgebieden. Het gebied beslaat 119 landen in Afrika, Europa en delen van Azië en Canada. Binnen dat grote gebied hebben 84 landen het verdrag ondertekend. Het doel van AEWA is de internationale gemeenschap samen te brengen, om gecoördineerd beschermings- en beheeracties te ondernemen langs de trekroutes.

De AEWA-structuur voor ganzen bestaat uit het Europees Ganzenplatform, een internationale werkgroep en een nationale werkgroep. Het Europees Ganzenplatform richt zich op het duurzaam beheer van ganzenpopulaties in Europa, met als doel deze in een gunstige Staat van Instandhouding te behouden. In de

internationale werkgroep werken alle lidstaten, de Europese Unie, wetenschappers en belangenorganisaties samen. Deze werkgroep komt jaarlijks bijeen om te beslissen over eventuele aanpassing van uitvoeringsplannen voor de ganzenaanpak, prioritering van activiteiten en om ervaringen uit te wisselen. De werkgroep wordt ondersteund door een datacentrum en een consortium van wetenschappers dat onder meer voor populatiemodellen zorgt.

Onder de internationale werkgroep hangen een aantal zogenaamde Taskforces. Bijvoorbeeld een *Taskforce Landbouw*, een *Taskforce Grauwe Gans* en de dit jaar ingestelde *Taskforce Vliegveiligheid*. In die Taskforces wordt veel informatie gedeeld over aanpak van problemen die lidstaten ondervinden van ganzen. Als er behoefte is aan een webinar over speciale onderwerpen, dan kan dat via de WAG bij een Taskforce ingebracht worden. Tot slot worden in deze Taskforces de stukken voorbereid waar de lidstaten later in de bijeenkomst van de internationale werkgroep besluiten over moeten nemen.”

WAG

Gerben:

“Op het niveau van de lidstaten heb je de nationale werkgroepen. In Nederland is dat de *Werkgroep voor de AEWA Ganzenaanpak*, kortweg de WAG. Ik ben daarvan de trekker en Nick zit erin vanuit het ministerie van LNV. Andere leden zijn de provincie Zuid-Holland, een adviseur vanuit [BIJ12](#) Faunazaken, een adviseur vanuit de faunabeheereenheden en een nationale ganzenexpert. De WAG is de spil tussen AEWA en alles wat er op provinciaal en nationaal niveau gebeurt rondom ganzen.”

Wetenschappelijke basis

Nick:

“De beleids- en uitvoeringsplannen die in AEWA-verband worden gemaakt hebben een gedegen wetenschappelijke basis. Het concept van *adaptief populatiemanagement* speelt in veel plannen een centrale rol. Dit houdt in, dat aan de hand van wetenschappelijke modellen wordt gevolgd hoe het met populaties gaat en welke invloed demografische factoren en beheermaatregelen hierop hebben. Het adaptieve zit hem erin dat hierover jaarlijks uitspraken gedaan kunnen worden en zo nodig ook jaarlijks kan worden bijgestuurd op beheermaatregelen. Wanneer het bijvoorbeeld niet goed gaat met een ganzenpopulatie, kunnen landen afspreken dat er in het volgende jaar minder afschot van deze ganzensoort plaatsvindt.

Die populatiemodellen moeten continue worden gevuld met actuele data. De meest recente kennis over ganzenaantallen, broedsucces, verspreiding en trekgedrag, de relatie met schade aan landbouw en methoden om schade te bestrijden, etc. worden hierin verwerkt.”

Gerben:

“Nederlandse onderzoekers van [Sovon](#), [WUR](#) (Wageningen Environmental Research), het [NIOO-KNAW](#) (Nederlands Instituut voor Ecologie) en het [Vogeltrekstation](#) spelen een grote rol bij het bouwen en onderhouden van populatiemodellen en het verzamelen van monitoringsgegevens. Zij doen dit in opdracht van het Ministerie van LNV en de provincies. De WAG is de schakel tussen de onderzoekers en de opdrachtgevers. De WAG heeft zelf geen budget, maar coördineert hierin wel. In totaal hebben LNV en de provincies voor de periode 2021-2024 een bedrag van 1,2 miljoen euro beschikbaar gesteld.

Een paar concrete voorbeelden van onderzoek dat wordt gecoördineerd door de WAG:

- Onderzoek naar de relatie tussen het aantal ganzen en de hoeveelheid grasschade¹. Hieruit blijkt dat die relatie er is maar dat deze niet 1 op 1 geldt. Meer of minder ganzen leidt niet altijd tot evenredig meer of minder schade. Het blijkt dat hierop meer factoren van invloed zijn. Denk aan de soort gans, weersomstandigheden of vraat door muizen (lees [hier](#) een interview met onderzoeker Nelleke Buitendijk).

¹ Timing and intensity of goose grazing: Implications for grass height and first harvest
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0167880923003407>

More grazing, more damage? Assessed yield loss on agricultural grassland relates nonlinearly to goose grazing pressure
<https://besjournals.onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/1365-2664.14306>

- Onderzoek naar hoe ganzen elkaar beïnvloeden. Sommige soorten faciliteren elkaar en andere beconcurreren elkaar juist.
- Onderzoek naar de [cripling rate](#), het percentage ganzen dat rondvliegt met hagel in het lijf.

Daarnaast zijn veel resultaten van de onderzoeken verwerkt in de stukken die jaarlijks op de agenda staan van de Internationale Werkgroep.”

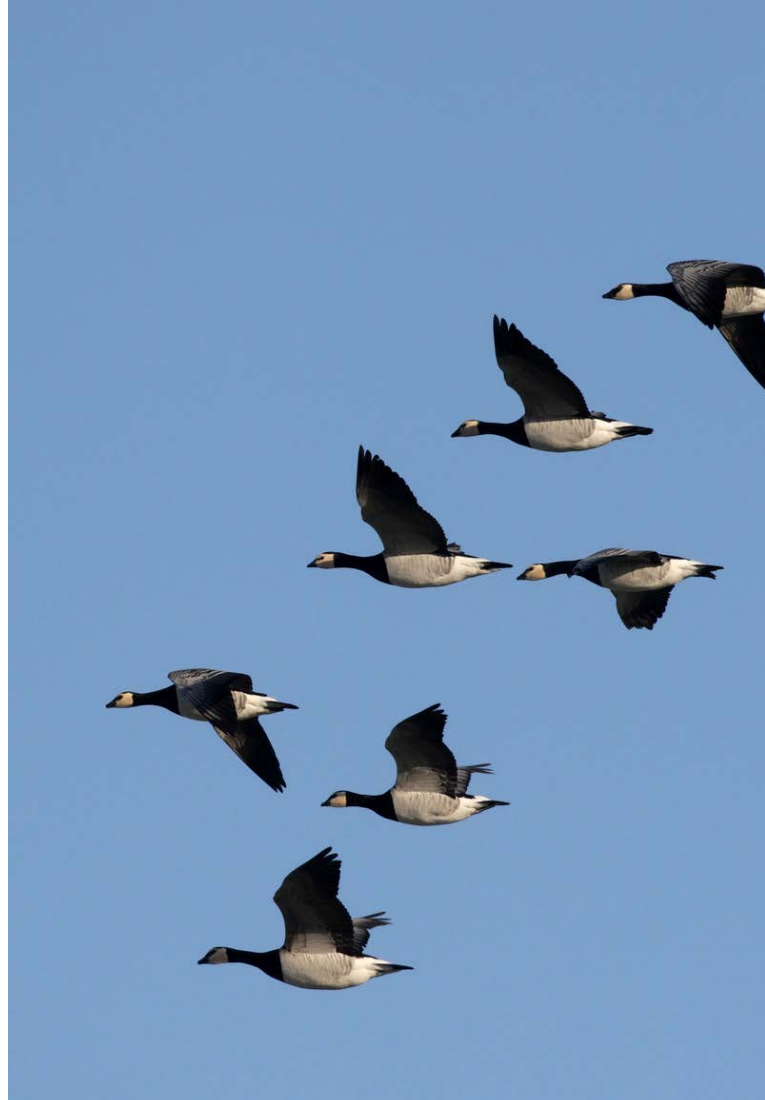
Gunstige Referentie Waarden

Gerben:

“De weg van onderzoek naar vertaling naar internationaal en nationaal beleid is lang. De provincies hebben de AEWA-werkwijze omarmd, maar hoe die vervolgens via faunabeheerplannen de weg naar de uitvoering vindt, dat heeft tijd nodig. In de tussentijd boeken we wel concrete resultaten, bijvoorbeeld bij de Gunstige Referentie Waarden.

Een centraal element in de AEWA-aanpak is het werken met zogenaamde Gunstige Referentie Waarden. Dit zijn referentiewaarden voor populatie, areaal en habitat. Het gaat om minimale ecologische vereisten om de betreffende soorten in een gunstige Staat van Instandhouding te houden. Men mag dus niet onder deze waarden zakken. Voor de broedpopulaties van grauwe gans en brandgans zijn deze GRW's door Sovon op landelijk niveau bepaald. De minimale populatieomvang, de Gunstige Referentie Populatie (GRP) van de Nederlandse broedpopulaties grauwe gans en brandgans, staat daarmee vast. Deze landelijke GRP is verdeeld over de twaalf provincies.

De provincies hebben gezamenlijk besloten de AEWA-aanpak leidend te laten zijn voor hun ganzenbeleid. Het gevolg daarvan is, dat

provincies streven naar een broedpopulatie van grauwe gans en brandgans die boven de voor die provincie vastgestelde GRP ligt. Daarmee waarborgen de GRP's per provincie de gezonde staat van de ganzenpopulaties (broedvogels) en bepalen ze tegelijkertijd de ruimte voor afschot bij schadebestrijding en voor populatiebeheer. Zo heeft bijvoorbeeld de FBE Noord-Holland in 2021 op basis van die berekeningen besloten het afschot van brandgans uit de broedpopulatie stop te zetten.

De GRP's vormen voor provincies dus een essentiële basis voor hun ganzenbeleid. Dit vraagt uiteraard om een goede afstemming tussen provincies. Die afstemming wordt uitgewerkt door de IPO-taakgroep Ganzen. De FBE's op hun beurt hebben de GRP-gegevens nodig voor een goede ecologische en juridische onderbouwing van faunabeheerplannen.”

Thema's van het Europees Ganzenplatform

Gerben:

"De plannen van het Europees Ganzenplatform zijn onder andere gericht op het gezamenlijk werken aan een gunstige Staat van Instandhouding van ganzen, het coördineren van duurzaam beheer en het aanpakken van schade aan landbouw, flora en fauna of risico's voor de vliegveiligheid. Schade door ganzen aan flora en fauna speelt hier en daar lokaal maar is voor zover wij weten op dit moment landelijk geen groot onderwerp. Wanneer er wel grote knelpunten zouden zijn, kan dat op de agenda van de WAG komen. De WAG kan dan bekijken of het meerwaarde heeft om dit in AEWA-verband op te pakken. Het zou immers ook kunnen zijn dat het probleem zo gebiedsspecifiek is dat een lokale oplossing meer voor de hand ligt."

Nick:

"Een ander voorbeeld dat via de WAG is gelopen heeft betrekking op vliegveiligheid. Op initiatief van Denemarken en Nederland is in 2023 een Taskforce opgestart voor het onderwerp vliegveiligheid. Rond Schiphol en het vliegveld in Kopenhagen is het ganzenbeheer gericht op het voorkomen van risico's voor de luchtvaart. Dit probleem speelt in meerdere lidstaten. Er was dan ook behoefte om ervaringen met deze aanpak uit te wisselen en van elkaar te leren. Daar heeft deze nieuwe Taskforce een belangrijke rol in."

Juridische status

Nick:

"Het AEWA-verdrag is geen juridisch bindend verdrag. Nederland is een van de initiatiefnemers van het AEWA-verdrag. Daarbij levert Nederland een grote bijdrage aan het Europees Ganzenplatform via de onderzoeken die wij financieren en die een belangrijke basis vormen voor de totale AEWA-ganzenaanpak. Het zou een verkeerd signaal zijn om vervolgens de afspraken die onder dat verdrag worden gemaakt niet na te komen. Bovendien biedt een gezamenlijke aanpak tussen landen, gebaseerd op de beste wetenschappelijke kennis, een hele goede basis voor beleid en uitvoering in Nederland. Denk aan een goede ecologische en juridische onderbouwing van bijvoorbeeld faunabeheerplannen. Verder zijn GRP's een concrete invulling van wat wij verstaan onder 'gunstige Staat van Instandhouding'. Dat is een abstract begrip, maar door GRP's vast te stellen wordt het concreet. En daarmee vormen ze ook weer een belangrijke basis voor besluiten."